Je vůbec nařízení o nošení roušek legální? Češi klidně a bez boje uposlechnou vládní nařízení, které má charakter doporučení a nemá žádnou oporu v zákoně. Jak je to možné?

- CZ24 News | 3. září 2020

ČESKO: V místě, kam je zákonem přísně zakázaný vstup, dokážou Češi stanovat a prodávat zmrzlinu. Na straně druhé ale klidně a bez boje uposlechnou vládní nařízení, které má charakter doporučení a nemá žádnou oporu v zákoně. Jak je to možné?

Slunce pražilo jako u moře a sobotní prázdninové odpoledne vybízelo k malé vyjížďce. Rodinná sešlost na Zbraslavi se chýlila ke konci a mě napadlo této strategické polohy využít při zpáteční cestě k návštěvě legendární Ameriky.

Zatopený vápencový lom v srdci Českého krasu nedaleko Karlštejnu, u obce Mořina, připomíná americké kaňony, říznuté Plitvickými jezery v Chorvatsku s typickou tyrkysovou barvou. Své jméno získal lom podle nedaleké samoty Kopanina, které se tak říkalo již v 19. století, zřejmě až díky trampům; ti si místo oblíbili za tuhého socialismu. Díky neopakovatelnému výhledu dodnes lom přitahuje jako magnet stovky turistů ze všech koutů republiky. Z pohledu návštěvníka má tohle místo sice jen dva, o to však vážnější nedostatky – přístup do lomu není příliš snadný a bezpečný, a ke všemu je sem přísně zakázaný vstup.

K nynější romantice přitom měla zpočátku Amerika nekonečně daleko. V 19. století v Českém krasu vyrostla řada lomů zásobujících silně se rozvíjející hutnický průmysl, který potřeboval vápenec při tvorbě strusky, jež na sebe navazuje všechny neželezné části železné rudy, a používá se též jako zásadité činidlo při výrobě oceli.

Po ukradení Velké Ameriky a znárodnění jejího vlastníka, Pražské železářské společnosti, komunisty, i s přilehlými doly Malá Amerika, Kanada a Mexiko, byl v Mexiku zřízen Trestanecký lom neboli tábor nucených prací pro politické vězně, jenž prý patřil mezi vůbec nejhorší lágry u nás.

I když se od přesunutí těžby kvůli sesuvům půdy do nedalekého lomu Čeřinka vápenec v Americe netěží již od roku 1963, vedení Lomů Mořina, které zprivatizovala v 90. letech skupina ČEZ, se zde rozhodně nenudí. Bojuje totiž celoročně s neukázněnými návštěvníky, kteří tu provádějí doslova psí kusy. „Přístupové cesty na dno lomu jsme zatarasili, vstupu brání i masivní železná vrata s pevnými zámky, v létě máme zesílenou fyzickou ostrahu. Přesto to není moc platné. Vrata už nám někdo dokonce propálil autogenem," posteskl si šéf Lomů Mořina již někdy před dvaceti lety. Od těch dob se situace příliš nezměnila. Podobná je situace i u Malé Ameriky a Mexika, které leží o kousek dál, již na území Chráněné krajinné oblasti Český Kras, respektive v Národní přírodní rezervaci Karlštejn.

„Jak se dostaneme dolů?" zvolala užasle manželka, které se tento neomrzitelný pohled na tyrkysovou hladinu otevřel poprvé. „Tam se nesmí, drahá, můžeme se dívat jenom odsud," odpověděl jsem, přičemž se nám naskytla nečekaná podívaná. Na zcela zaplněném parkovišti u silnice se prodávala zmrzlina, kapučíno i limonády; obsypané lidmi však bylo nejen zábradlí na kraji útesu, ale i břehy jezera na dně lomu. Nejsem si jistý, zda jsem to na tu dálku viděl správně, ale zdálo se mi, že se kafe

prodávalo i u vody z okýnka jakéhosi karavanu.

U vody stály minimálně dvě desítky aut, a co chvíli nějaké šplhalo po úzké cestě směrem k tunelu ve skále, nebo naopak sjíždělo dolů. Ve vodě řádil potápěč v neoprenu, plavci se rochnili uprostřed jezera jako kachny, a na břehu byly dokonce kromě karavanů postavené i stany!

Musel jsem ženě ukázat ceduli se zákazem vstupu, aby mi uvěřila, že si nevymýšlím. Nevěřil tomu ani Angličan vedle mě, který promlouval ke své přítelkyni. „Tohle je národ, který nedodržuje žádné zákony, a ani mu to nepřijde divné. Je to unikát," kroutil fascinovaně hlavou.

Napravo od vyhlídky u parkoviště je vyšlapaná stezka podél útesů, odkud je vidět ještě lépe. Jezero se totiž nachází na protilehlé straně od parkoviště, a tak by byl člověk při pouhém pohledu z dálky ochuzen o tu nejlepší podívanou. Všude jsou sice cedule se zákazem vstupu, ale když je člověk rozumný a opatrný, jen překročí pásku zahrazující vstup a po pěšince dojde blíž srázu. Podívá-li se pouze dolů a nebude-li se snažit hledat cestu k jezeru, ale zase se vrátí na cestu, žádné velké nebezpečí nehrozí. Přesto sem každou chvíli vyjíždějí záchranáři a hrobníci. Zarážející je také to, že když už tam někdo leze, musí po sobě nechat na zemi kelímky, plechovky od piva nebo obaly od sušenek.

Pohled na lom Velka Amerika. Foto Profimedia

Pohled na Velkou Ameriku, zaplněnou spokojenými turisty, nemohl ostřeji kontrastovat s tím, co se v České republice dělo o pouhých několik týdnů a měsíců dříve. A co se začíná dít znovu. Na jedné straně Češi zcela ignorují jakýkoli zákaz a nařízení, například to, které jim má zamezit v ilegálním vstupu do lomů Amerika, a vesele porušují zákon, i když jim hrozí 15 000 korun pokuty, přičemž policistům stačí počkat u výjezdu z tunelu. A dokonce ničí i cedule, které oznamují hrozbu pokuty.

Na straně druhé pak ale téměř nábožně a bez remcání uposlechli premiéra Andreje Babiše a jeho ministry, kteří jim dramaticky oznamovali, že musejí zůstat doma, protože jim hrozí, že se nakazí jakousi nebezpečnou nemocí, jakou svět neviděl. Kdybych neviděl, jak uvědoměle se lidé chovali v karanténě, na vlastní oči, nikdy bych tomu nevěřil.

Sestup po cestičkách a srázech Velké Ameriky a šance, že zemřete nebo si poškodíte zdraví, je přitom mnohonásobně vyšší než u nákazy koronavirem. Zatímco z virózy se však za pár dní vyležíte, uklouznutí na kameni už nerozchodíte.

Při pohledu na ten do očí bijící nesoulad jsem dumal, jak je možné, že jeden zákon jsou lidé této země schopni tak okázalým a neuvěřitelným způsobem ignorovat i pod hrozbou značných represí, zatímco u druhého na slovo poslechnou a stačí jim k tomu tisková konference několika papalášů a prohlášení v médiích.

Že by to bylo tím, že cedule „zákaz vstupu do lomu: nebezpečí zřícení" není tak sugestivní jako čtyřiadvacetihodinová mediální masáž „do Česka dorazil smrtící virus"? Kdyby šlo třeba o pouhý zákaz vstupu do chráněné krajinné oblasti kvůli poničení přírody a bylinek, dokázal bych si představit, že je lidem blaho přírody ukradené, a zareagují až na riziko, které ohrožuje je samotné. Ale takhle?

Zákon, nebo doporučení?

A tak mě napadlo jen jediné vysvětlení, které zároveň reflektuje postoj a vztah Čechů ke státu. Za komunismu si občané zdejší země zvykli brát od státu vše, co uznali za vhodné, v duchu hesla „kdo neokrádá stát, okrádá rodinu". Pro tyto účely jim vůbec nevadilo, že socialistický stát byl kompletně

založen na ukradeném majetku. Zároveň se ale na ten samý zlodějský stát rádi spolehli, protože jim slíbil, že se o kořist podělí a nechá všechny v klidu a míru žít, aniž by se předřeli. Tedy aspoň ty, kteří mu do toho nebudou kafrat. Buduj vlast, posílíš mír.

Tento rozpor se pak plynule přenesl do nového režimu, který byl po celou dobu sice formálně kapitalistický, ale nesl se ve starém kolektivistickém duchu a myšlení. Na jedné straně stát občany okrádá, buzeruje je, šikanuje a štve, kde může, a tak se na něj dobře nadává u piva, jakmile jde ale do tuhého, natahuje lid ruku, vztahuje se k němu jako k Bohu, který se o něj postará (je to přece jeho povinnost!), řekne mu, co má dělat, a slíbí mu na zemi ráj.

Přesně tuhle náladu vystihl Andrej Babiš, kterého lid miluje jako svého velkého vůdce, a ten tak – jako zkušený komunista – hraje na strunu tohoto populismu snad silněji a zkušeněji než komouši z KSČM. A to už je co říct.

Zkrátka a dobře lidé si berou ze státu jen to, co se jim hodí. Stát by podle nich měl fungovat jako Juraj Jánošík – bohatým vše sebere, aby to mohl rozdat chudším, a nikdo tak příliš nevyčníval. Takhle uvažuje běžný Čech a nehnul s tím ani koronavirus. Naopak, vir tento způsob myšlení pouze umocnil, a ještě jasněji vynesl na světlo. Děkujeme ti, milý státe, že za nás všechno zaplatíš, dáš nám ošetřovné, Antivirus i kurzarbeit, odložíš nám splátky a zavedl jsi našim dětem dobrovolnou školní docházku a nás necháváš doma odpočívat a nenutíš nás pracovat.

Jak to ale dopadne, až tahle koronavirová koleda skončí a stát programy utne? To už ten stejný občan příliš neřeší, protože pan Babiš to přece slíbil. Výsledek? Když se dáte do řeči s nějakým podnikatelem či majitelem firmy, řekne vám, že po koronavirových prázdninách je obrovský problém dostat Čechy zpátky do práce. Někteří dokonce sami (!) dávají výpověď! Co ale budou dělat, až na podzim žádná práce nebude, protože skončí podpůrné programy a firmy budou propouštět naostro a ve velkém? Nějak to dopadne, máme přece ten náš úžasný český socialismus…

Slavný soude…

Na uvedených příkladech, porušování zákazu vstupu do lomu a dodržování nařízení o nevycházení či nesmyslném nošení roušek přes obličej, je ale ze všeho nejparadoxnější jiná věc. Zatímco porušení zákazu vstupu na soukromý pozemek je z hlediska zákona nepřípustné a viníkovi hrozí vysoké sankce, vládní nařízení o omezení volného pohybu osob a všechny další tanečky okolo byly naopak nezákonné a měly v podstatě jen charakter doporučení.

Nejsem žádný otrok, má na roušce napsáno německý demonstrant. A taky není žádný hlupák… Foto Profimedia

Ten největší vtip zkrátka spočívá v tom, že vláda sice uzavřela podniky a celou ekonomiku a řekla lidem, ať nosí náhubek a nikam nechodí, a lidi ji bez remcání uposlechli, ale kdyby to neudělali a jeli si podle svého, žádný zákon tím neporušili. Zákon o ochraně veřejného zdraví ani v případě epidemie (lhostejno zda skutečné, nebo fiktivní) nic takového, čeho jsme byli svědky, totiž neumožňuje. To potvrdil i Městský soud v Praze, jenž vládní opatření, která běžela celý duben, zrušil jako nezákonná. Ostatně po celou dobu nouzového stavu v ulicích člověk takřka nespatřil policii. Nebyla třeba – lidé se hlídali sami navzájem a Čech byl Čechovi drábem. A práskačem.

Pokud by uvedená opatření vláda nařídila podle krizového zákona, a ne podle toho o ochraně veřejného zdraví, bylo by to sice legální, ale musela by zaplatit všem odškodné za to, co jim uzavřením země, zákazem podnikání a znemožněním chodit do práce způsobila.

Stejně „neplatné“ bylo i povinné nošení roušek, obzvláště po skončení nouzového stavu. Uvědomělí občané vás sice mnohdy bez náhubku nepustí do obchodu nebo do tramvaje, ale toto jednání lze opřít jen o kolektivní šílenství a hrozbu násilí či společenského lynče proti neposlušnému jednotlivci, nikoli však o zákon. „V Ústavě a Listině základních práv a svobod je výslovně uvedeno, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Ministerstvo zdravotnictví může při epidemii nebo nebezpečí jejího vzniku vydávat mimořádná opatření, jejichž výčet je uveden v paragrafu 69 odst. 1 zákona zákona č. 258/2000 Sb. Tato opatření jsou poměrně úzce pojatá: Ministerstvo může nařídit vyčlenění lůžek, ohniskovou dezinfekci, vydat příkaz k varovnému označení objektů apod. Tento výčet je zakončen písmenem i), jež ministerstvu

umožňuje stanovit ‚zákaz nebo nařízení další určité činnosti k likvidaci epidemie nebo nebezpečí jejího vzniku'. Právě na základě tohoto písmene pak ministerstvo stanovuje povinnost nosit ochranné prostředky dýchacích cest. Už ze samého kontextu paragrafu 69 odst. 1 zákona plyne, že oprávnění písm. i) je třeba vykládat restriktivně, neboť pokud jsou opatření uvedená pod ostatními písmeny tohoto odstavce co do rozsahu ukládaných povinností úzce vymezena, platí to i pro opatření dle písm. i). Ještě výmluvnější je hned následující odstavec, který stanoví, že opatření dle odst. 1 lze nařídit jen v ‚nezbytně nutném rozsahu', což je poměrně přísné kritérium.

Řada demonstrací se koná po celém Německu. Foto Profimedia

Za situace, kdy denní přírůstek na území státu činí desítky *(teď to jsou spíše stovky ale i tak)* nakažených a v mnohých okresech je dokonce nulový, nemůže být nejmenších pochyb, že plošná povinnost nosit ochranné prostředky dýchacích cest v téměř všech vnitřních prostorách budov a hromadné dopravě nezbytně nutná již není, ba naopak. (…) Předmětné mimořádné opatření tak jde daleko za hranice zákonného oprávnění, není tedy vydáno na základě zákona, jsou tím pádem nicotná a nikoho nezavazují," ohradil se například podnikový právník, student doktorského studia na právnické fakultě Univerzity Karlovy a Katolické univerzity v Lovani Václav F. Dvorský.

Pakliže bychom žili v právním státě, podnikatelé, kterým stát zničil kšeft, by tak museli případné soudní spory jednoznačně vyhrát. Pokud by se samozřejmě někdo z nich odhodlal soudit, protože se lze důvodně obávat, že by dřív zkrachoval, než by soud, který se v naší zemi může táhnout klidně třicet let, rozhodl. Zdejší obvyklá soudní praxe a taktika, že ten, kdo se soudí, vzhledem k průtahům utratí víc, než reálně vysoudí, vede k tomu, že si to každý dopředu dvakrát rozmyslí a spočítá.

Jste blázni?

Pár hodin před návštěvou Velké Ameriky jsem na rodinné sešlosti debatoval se svou tetou, která prožila velkou část života v českém komunismu, ale již čtvrtstoletí tráví v německém kapitalismu. I když to někdy vypadá – i kvůli rudo-zeleným nápadům, které tamní politici uvádějí do praxe pod záminkou záchrany planety –, že se země řítí spíše do socialismu zeleného typu, v tomto případě nejde o žádnou ideologii ani způsob myšlení, ale o tvrdý byznys.

Na mou otázku, zda nosí Němci také roušky, odpověděla, že nikoli, a že se Čechům smějí a ťukají si

na čelo, jací jsme blázni. Člověk, který vyrůstal v kapitalismu, se v jedné věci od někoho, kdo žil v komunismu, zásadně liší – ke státu má podezřívavý postoj, protože ví, že mu nemá věřit. Je to jeho soupeř. A i když jako občan nakonec též poslechne a přizpůsobí se, ostatně nic jiného mu proti úřední mašinerii nezbývá, myslí si své.

Tak jako tetina kamarádka, která od začátku věděla, že koronavirus je jen záminka pro nějakou vysokou politicko-ekonomickou hru, a ani na vteřinu ji nenapadlo, stejně jako většinu jejích známých, nesmyslům valících se z médií věřit. Na rozdíl od naší země, kde nebývale mnoho lidí polyká (nejen) koronavirové pohádky i s navijákem.

„Scházíme se každý týden na jógu. Když v Bavorsku vyhlásili omezení vycházení, Rosemarie mi volala, jestli přijdu. Říkala jsem jí, že je to zakázané a že se to nesmí, a ona mi na to odpověděla: ‚Stát přece nikomu nemůže nařizovat, kam může a nemůže chodit. Možná sis to špatně vyložila, protože jsi žila v komunismu, tam tohle stát mohl, ale u nás to tak nefunguje," vyprávěla mi teta.

Rosemarie nakonec opravdu nikam nešla, ale odmítala uvěřit tomu, že se německý stát, od nějž sice nikdy nic dobrého nečekala, ale mohla se spolehnout aspoň na to, že si jedince, pokud „cáloval", moc nevšímal, sníží k něčemu takovému. „Nemůžou mi zakázat, abych navštívila dceru a vnouče," trvala na svém.

Když to ale německý stát přesto udělal, tetě se sklesle omluvila a přiznala, že novodobá orwellovská totalita a kontrola se zakousla i do kdysi hrdého a svobodného Bavorska, a od teď je už možné úplně vše. Nyní prý bude vůči státu ještě ostražitější, a vyrazila aspoň na „protikoronové" demonstrace. Naposledy se konala několikasettisícová demonstrace teď v Berlíně.

Čech si na svou koronavirovou lekci, která mu ukáže, že stát není jeho přítel, ale tvrdý soupeř, který ho pozval na hostinu, ale vystaví mu za ni mastný účet – a obehraje ho, kdykoli se mu zachce –, bude muset zřejmě ještě pár týdnů či měsíců počkat. Teprve pak to bude ta opravdová Amerika…

Milan Vidlák